

Prietenia cu Paul Zarifopol – o constantă ce înseninează pe exilat

Are griji cu mutatul , în noul apartament e prevăzută o cameră de oaspeti , special pentru Paul si Fanny Zarifopol . La rându-i , Zarifopol îi cultivă societatea : se vâd des , fie la repetitiile generale de la Gewandhaus , din Liepzig , fie la Berlin , pentru lecturi din opera artistului ori pentru casnice comisioane . Piesa *Titircă , Sotirescu & C-ie* pusă repetat pe tapet , rămâne în mapă înainte să ia drumul , improbabil , al lucrului metodic . Trece o fantomă a ultimilor ani . Desi Caragiale nu renunță la proiect , îl încearcă disperarea că o victorie prea rapidă nu are cum să-l vindece de chinurile facerii . Circulă pe la Viena si Budapesta cu simpatii afisate pentru cauza românească .

Cu scrisul nu merge : s-or fi epuizat resursele ? Încearcă să se distreze . Ascultă fanfare , bate străzile amator de distractie , pleacă până la Munchen , să trăiască *printre bavarezi* . La 1 septembrie 1910 editura Adevărul e gata cu volumul de proză . Berlinezul e *sănătos si vesel ... numai bun ... de însurat* . De altfel se pare că există la Munchen un centru sensibil la freamătul literaturii autentice .

Societatea românească PATRIA trimite lui Caragiale o urare de muncă spornică semnată de 47 tineri , bine sfătuiti de pictorul Marin Bunescu , bursier al Academiei de Arte Frumoase .

Intră în anul 1911 ,atras de ideea unei reviste românesti de cultură la Budapesta . De traditie transilvană cu caracter bilunar , se avansează titlul Monumente Libere , un magazin destinat publicului larg , dornic de instructie si divertisment . Animatorii periodicului sunt conducătorii *partidei nationale* , Vasile Goldis si Al. Vaida Voievod . Dar strategia fruntsilor are de suferit din cauza calomniilor si a luptei între generatii . Faptul că Românul Goldis pare să intentioneze neutralizarea Tribunei dă de gândit . Caragiale întârzie să se afilieze uneia sau alteia . Rămâne un *om cuminte* . Până când *ineptiile antiromânesti* proferate spinarea sa îl ofensează . Textul său are titlul *O reparatiune* . Începe , cu aceasta , să colaboreze la Românul ce îl învrăsbeste cu Tribuna . Sigur că pozitia lui Caragiale nu place tuturor , de unde si epigrama ce îi adresează Cincinat Pavelescu :

” Maestrului Caragiale

*Esti cronometru fin , maestre
Dar la Românul , ce cati , oare ?
Au ei nevoie de ceasornic ,
Sau tu nevoie de unsoare ,,*

În cercul bucurestean , vechii săi apropiați , Cosbuc , Delavrancea și Vlahuță , îi trimit telegrame și gânduri de bine . Totuși , în august , petrece zile senine , de sărbătoare , după care nenea Iancu face o vizită lui Iuliu Maniu , însoțit de Octavian Goga . E un bun prilej să își exprime admirația pentru Transilvania . Dacă la București nu e în pregătiri vreun spectacol cu vreo piesă de-a sa , la Craiova Emil Gârleanu pune la cale *Săptămâna Caragiale* deschisă cu *Năpasta* și continuată cu *O scrisoare pierdută* . Drepturi de autor, cocheta suma de 2200 lei !

1912 debutează cu semne amestecate . Titirică , Sotirescu & C-ii nu face pași înainte . Lui Vlahuță îi declară la 30 ianuarie, într-o fabulă tristă :

*După prea amară viață
Nu fi lacom la dulceață !*

Dulciuri , mulți pregătesc maestrului în anul jubiliar ; prima Societatea Scriitorilor Români cere dezlegare pentru o serbare de cinstit în toată țara . Caragiale refuză . Oficialitatea explică opiniei publice lezate că scriitorul va fi având probleme de sănătate .

Sexagenarul lasă pierdute mai multe ocazii . Încercările publicitare îl descumpănesc pe cât insistențele de a-l transforma în mumie împănată : *lubeștemă* , îi scrie el lui Zarifopol , *dar nu intra , mă rog frumos , în sertarele mele , unde se ascund măruntaiele mele* .

Din toate părțile curg mesaje de prietenie ; de la Iași , omagiul e semnat de Mihail Sadoveanu și Topârceanu ; de la Viata Românească parvine un număr de revistă ce îi este consacrat , cu articole de G.Ibrăileanu și T. Arghezi , Convorbiri Literare tac , însă Casa Regală patronează prin prințul Carol un festival teatral în ziua de 31 ianuarie , Take Ionescu îl declară *mândria unui întreg neam* . Flacăra îi închină integral apariția ei din 4 februarie în coordonarea lui Al.Vlahuță . Regina Elisabeta și Al.Davila , N. Iorga și C.D.Gherea sunt prezenți cu motivări entuziaste .

Totuși e un fapt că , golit de un ideal , Caragiale nu a înțeles să primească pe seama literaturii lui , ceea ce omul , profanat în procese și artistul refuzat de Academie își dorise : recunoașterea exactă , pentru contemporani și istorie .

Singurătatea îl apasă , prietenii-putini nu îi țin loc de lumea de-acasă , în care fusese jucat , de care , acum îl despărteau hotare geografice .

Voia să vină acum la București . Să aducă piesa proaspăt scrisă , cea mult anunțată . Promisiunea , neumbrită de temeri inițial , rămâne fantasmă de cum vrea să o astearnă pe hârtie , să îi găsească un tipar , să o ofere ascultătorilor ca pe un vis împlinit .

Moștenirea Momuloaiei se topește ca gheata-n soare . Și deși Teatrul Național readuce în repertoriu *Noaptea Furtunoasă* și *Conu Leonida fată cu*

reacțiunea , banii se lasă așteptați . Grijele vieții pândesc , afirmă scriitorul , si în acele zile , din toate părțile .

Succes deplin nu are decât moartea venită pe neașteptate în seara zilei de 8 spre 9 iunie . O criză funestă de artero-scleroză . Doliul cuprinde țara . Guvernul decide funeralii naționale . Dar era o dărnicie târzie , cum si exclamă epigrama apărută în ziarul *Opinia* :

*Mult sărmâne Caragiale !
Curg la sume si parale !
O , guvern-ti este foarte !
Bun si darnic după moarte .*